

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003761

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-09-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кукса Тетяна Олександрівна

2. Tetiana Kuksa

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: Українська мова і література

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10889

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.91

Тема дисертації:

1. Організаційно-педагогічні засади дуальної освіти в країнах Європейського Союзу
2. Organizational and pedagogical foundations of dual education in the European Union countries

Реферат:

1. Дисертацію присвячено вивченню теоретичних, нормативних, організаційних та змістово-процесуальних засад дуальної освіти в країнах Європейського Союзу. У межах характеристики стану розробленості проблеми дуальної освіти країнах Європейського Союзу в українському науково-педагогічному дискурсі з'ясовано, що означений феномен привертає дослідницьку увагу багатьох українських науковців. Виявлено, що проблема дуальної освіти в країнах Європейського Союзу поки що не знайшла достатнього цілісного висвітлення. За допомогою методу структурно-логічного аналізу праць українських учених було визначено низку аспектів розгляду досліджуваної проблеми, а саме: історичний, професійно-педагогічний, управлінський, компаративний, технологічний. Виявлено, що провідними напрямками досліджень у сфері дуальної освіти стали: формування державної політики та нормативно-правового забезпечення її розвитку; особливості становлення дуальної освіти в Україні та світі; питання забезпечення якості підготовки фахівців

за дуальною формою здобуття освіти; упровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки; вивчення зарубіжного досвіду та можливостей його адаптації до національного освітнього простору; розвиток партнерства між закладами освіти та роботодавцями; підготовка й підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для роботи в умовах дуальної освіти; а також аналіз соціально економічних аспектів ефективності дуальної освіти та її впливу на ринок праці. Застосування методу термінологічного аналізу дозволило з'ясувати сутність ключових понять дослідження: «дуальна освіта», «дуальна форма здобуття освіти», «дуальна форма навчання», «дуальна професійна освіта та навчання», «дуальне учнівство», «навчання на робочому місці», а також інших концептів, що уможливили конкретизацію сутності досліджуваного феномену. Висвітлено концептуальні засади дуальної освіти в країнах Європейського Союзу, зокрема схарактеризовано структуру трансферу політики в галузі професійної освіти та навчання, унаочнену в циклічній моделі, що охоплює етапи міжнаціонального залучення, ухвалення рішення, реалізації та інтерналізації. Виявлено історичні передумови й окреслено генезу дуальної освіти в країнах Європейського Союзу, розвиток якої здійснювався відповідно до кількох моделей професійної освіти і навчання. Ліберальна модель ринку (Велика Британія) ґрунтується на саморегуляції попиту та пропозиції, гнучкості кваліфікацій і переважно індивідуальному фінансуванню навчання. Бюрократична, регульована державою модель (Франція) передбачає чітку залежність підготовки кадрів від державної політики, стандартизовані освітні програми та фінансування з бюджету. Дуальна корпоративна модель (Німеччина) поєднує інтереси ринку праці, бізнесу і держави через діяльність професійних палат, але зберігає організаційно-правову відокремленість від системи вищої освіти, що створює певні проблеми. Висвітлено нормативні засади дуальної освіти в країнах Європейського Союзу, що визначають стратегічні пріоритети та механізми її реалізації. З'ясовано, що законодавство регламентує діяльність не лише закладів освіти, а й тренінгових компаній, які здійснюють практичну підготовку здобувачів. В Австрії вимоги до таких компаній охоплюють рівень професійних і педагогічних компетентностей тренерів, наявність належного обладнання та умов навчання; у разі браку ресурсів можливе створення навчальних альянсів. У Німеччині нормативне регулювання здійснюється окремо для підприємств і закладів освіти: зміст та структура навчання визначаються через правила підготовки в компаніях та освітні програми професійно-технічних училищ. Відсутність єдиного інтегрованого нормативного поля пояснюється федеративним устроєм країни й розподілом юрисдикції між урядом і землями. Загалом у Європейському Союзі функціонують два типи дуальних систем: централізована й скоординована державою у співпраці з економікою та розподілена, що формально перебуває під контролем держави, проте переважно управляється роботодавцями (приклад – Німеччина). Окреслено особливості організації дуальної професійної освіти та навчання в країнах Європейського Союзу. Здійснено порівняльну характеристику особливостей організації дуальної професійної освіти та навчання в окремих країнах Європейського Союзу (Австрії, Німеччині, Нідерландах та Норвегії) та Швейцарії як європейської країни, що зберігає нейтральний статус, але має значний позитивний досвід організації дуальної професійної освіти.

2. The dissertation is devoted to the study of theoretical, normative, organizational and content-procedural foundations of dual education in the European Union countries. Within the framework of highlighting the state of development of the problem of dual education in the European Union countries in the Ukrainian scientific and pedagogical discourse, it was found that the specified phenomenon attracts the research attention of many Ukrainian scientists. It was found that the problem of dual education in the countries of the European Union has not yet found sufficient holistic coverage. Using the method of structural-logical analysis of the works of Ukrainian scientists, several aspects of considering the problem under study were identified, namely: historical, professional-pedagogical, managerial, comparative, technological. It was found that the leading areas of research in the field of dual education were: the formation of state policy as well as regulatory and legal support for its development; features of the formation of dual education in Ukraine and the world; issues of ensuring the quality of specialists' training in the dual form of education; introduction of innovative technologies into the process of vocational training; study of foreign experience and possibilities of its adaptation to the national educational space; development of partnerships between education institutions and employers; training and advanced training of

teaching staff for work in dual education system; as well as analysis of socio-economic aspects of the effectiveness of dual education and its impact on the labor market. The application of the terminological analysis method allowed to clarify the essence of the key concepts of the study: “dual education”, “dual form of education”, “dual form of training”, “dual vocational education and training”, “dual apprenticeship”, “work-based training”, as well as other concepts that made it possible to specify the essence of the phenomenon under study. The conceptual foundations of dual education in the countries of the European Union are highlighted, in particular, the structure of policy transfer in the field of vocational education and training is characterized, visualized in a cyclical model that covers the stages of transnational involvement, decision-making, implementation and internalization. The historical background and the genesis of dual education in the countries of the European Union are identified and outlined, the development of which was carried out in accordance with several models of vocational education and training. The liberal market model (Great Britain) is based on self-regulation of supply and demand, flexibility of qualifications and mainly individual financing of training. The bureaucratic, state-regulated model (France) provides for a clear dependence of personnel training on state policy, standardized educational programs and financing from the budget. The dual corporate model (Germany) combines the interests of the labor market, business and the state through the activities of professional chambers but retains organizational and legal separation from the higher education system, which creates certain problems. The normative foundations of dual education in the European Union countries are highlighted, which determine strategic priorities and mechanisms for its implementation. It is found that the legislation regulates the activities of not only education institutions but also training companies that provide practical training for applicants. In Austria, the requirements for such companies include the level of professional and pedagogical competences of trainers, the availability of appropriate equipment and training conditions; in case of a lack of resources, it is possible to create educational alliances. In Germany, regulatory regulation is carried out separately for enterprises and education institutions: the content and structure of training are determined by the rules of training in companies and educational programs of vocational schools. The absence of a single integrated regulatory field is explained by the federal structure of the country and the division of jurisdiction between the government and the states. In general, two types of dual systems operate in the European Union: centralized and coordinated by the state in cooperation with the economy and distributed, which is formally under the control of the state, but mainly managed by employers (example – Germany). The features of the organization of dual vocational education and training in the countries of the European Union are outlined.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Kuksa, T. (2022). The state of dual education development in Ukraine. Theory and methodology of innovative education development in the national, European, and global contexts: monograph, (pp. 103-117). Publishing House of University of Technology, Katowice.
http://www.wydawnictwo.wst.pl/oferta_wydawnicza_oraz_zakup_publicacji/wydawnictwa/theory_and_methodology_of_innovative_education_development_in_the_national_european_and_global_contexts/89
- Кукса, Т., Штика, Ю. (2024а). Змістово-процесуальні засади дуальної освіти в країнах Європейського Союзу. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 4(138), 517-527.

https://doi.org/10.24139/2312_5993/2024.04/517-527

- Кукса, Т., Штика, Ю. (2024б). Організаційні засади дуальної освіти в країнах Європейського Союзу. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 5993/2024.05/486-495
- Kuxsa, T. (2025). Prospects for implementing European models of dual education in the Ukrainian context. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 1(141), 499-507. https://doi.org/10.24139/2312_5993/2025.01/499-507
- Кукса, Т. (2021). Особливості запровадження дуальної освіти: досвід Іспанії. Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (16-17 листопада 2021 року, м. Суми), Том 1, (сс. 206-208). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.
- Кукса, Т. (2022а). Досвід запровадження дуальної освіти в університетах Угорщини. Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (28 жовтня 2022 року, м. Суми), (сс. 198-200). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.
- Кукса, Т. (2022б). Трансфер освітньої політики як чинник розвитку дуальної професійно-технічної освіти. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу: матеріали VI Міжнародної наукової конференції (Київ, 4 листопада 2022 р.), (сс. 139-141). Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – Київ-Тернопіль: Крок, 2022.
- Кукса, Т. (2022в). Основні типи дуальної освіти в країнах ЄС. Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів: матеріали тез доповідей XI міжнародного науково методологічного Інтернет-семінару (19 трав. 2022 р.), (сс. 107-108). Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Хмельницький національний ун-т ; за заг. ред Н. М. Бідюк. – Київ – Хмельницький: «Термінова поліграфія».
- Кукса, Т. (2024в). Стратегія розвитку дуальної освіти ЄС. Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (26 грудня 2023 року, м. Суми), (сс. 34-36). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.
- Кукса, Т. (2025). Виклики та перспективи дуальної професійно технічної освіти в ЄС. Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 15-16 травня 2025 року) / упоряд., заг. ред. О. Семенов, М. Бойченко, (сс. 98-99). Суми: Видавництво СумДПУ імені А.С. Макаренка.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U107883

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Штика Юрій Михайлович

2. Iurii Shtyka

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Різник Вячеслав Володимирович

2. Viacheslav V. Riznyk

Кваліфікація: д.пед.н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6083-2242

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, буд. 30, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Базиль Людмила Олександрівна

2. Liudmyla O. Basyl

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4130-5436

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 34288275

Місцезнаходження: провулок Віто-Литовський, буд. 98-а, Київ, 03045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чистякова Ірина Анатоліївна
2. Iryna A. Chystiakova

Кваліфікація: к. пед. н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000п0001п8645п510X

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com/citations?user=2T77QjMAAAAJ&hl=ru>

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рибалко Петро Федорович
2. Petro Rybalko

Кваліфікація: д. пед. н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація: ;<https://scholar.google.com/citations?hl=ru&user=QV17CH0AAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Сбруева Аліна Анатоліївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Сбруєва Аліна Анатоліївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Чистякова Ірина Анатоліївна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна